

İNANÇ

✧ DENİZLİ HALKEVİ DERGİSİ ✧

CİLT : 4

İkinciteşrin — 1940

SAYI : 45

İmtiyaz Sahibi
HULUSİ ORAL

Yayın ve Yazı İşleri Müdürü
Tahsin Saygunışık

Yazılar

Yazanlar

A T A M

(Tahsin Saygunışık)

Cümhuriyetin yarattığı ruh

(Talât Öner)

29 Teşrinievvel Cümhuriyet bayramı
münasebetiyle Halkevinde söylenen nutuk

(Tahsin Saygunışık)

10 / XI / 1938

(Tahir Hayrettin Tolga)

Türk ihtilâl ve inkılâbı hakkında

(Tahsin Saygunışık)

İnsan hayatı

(M. Yenisey)

Cümhuriyet ve gençlik

(Hakkı Sayın)

Geçit vermiyen dağlar [Şiir]

{ Tahsin Saygunışık }

Gurbet [Şiir]

Denizlinin eski ramazanları

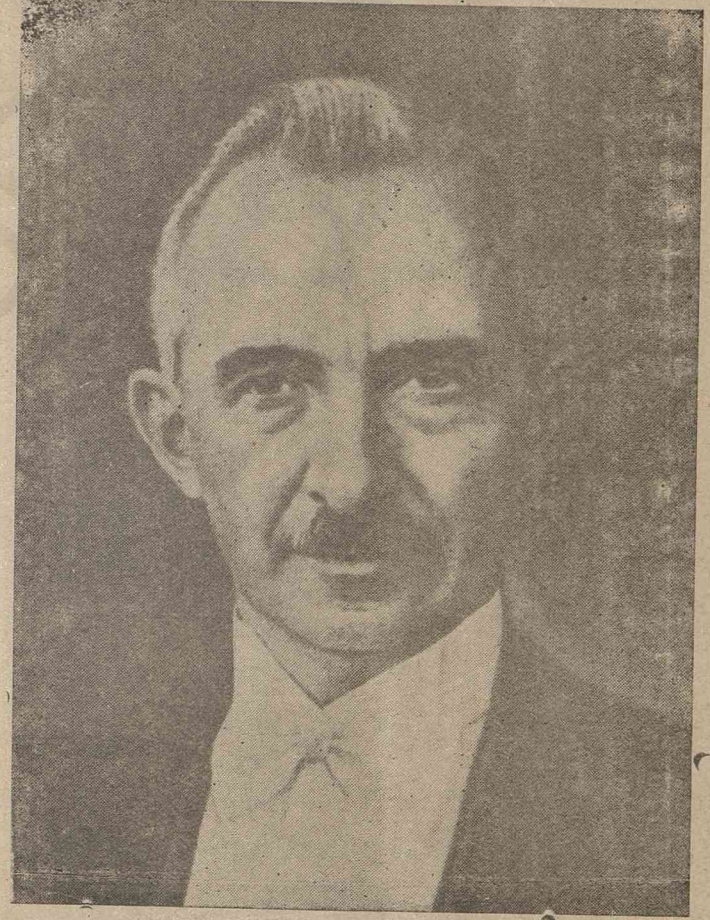
(N. Pertev)

CUMHURİYET MATBAASI — DENİZLİ

Ebedî Şefimiz
ATA TÜRK

Millî Şefimiz

İSMET İNÖNÜ

A T A M

Şimşek gibi, tufan gibi, sel gibi bir şeydin Atam,
Rüzgâr gibi, ateş gibi, yel gibi bir şeydin Atam!

Tarihte bilir, nerde, yok sana eş cenginde hayır!
Taştın ki, sular taşmadı sen gibi enginde hayır!

Bir sayha taşıp akmadadır, gam ile vatanımdan,
Bir sonsuz azap geçmededir ruhların üzerinden...

Neden oynamıyor şaşarım dünya yerli yerinden!
Nasıl katlanıyor heyhat, bu büyük yokluğa can..

Tarih seni anlatmağa da biliriz azdı, evet !..
Ruhun ki şu geniş göklere dardı, sığmazdı, evet!

Şanlarla, zaferlerle, hızla akan tarihin önünde,
Yatıyor, ey, nice başlar ki inan dün de, bugün de...

Şimşek gibi, tufan gibi, sel gibi, bir şeydir Atam!
Rüzgâr gibi, ateş gibi, yel gibi bir şeydin Atam!

TAHSİN SAYGUNİŞİK

İNANÇ

✦ DENİZLİ HALKEVİ DERGİSİ ✦

CİLT : 4

İkinciteşrin — 1940

SAYI : 45

İmtiyaz Sahibi
HULUSİ ORAL

Yayın ve Yazı İşleri Müdürü
Tahsin Saygunışık

Cümhuriyetin yarattığı ruh

Talat Özer

Cümhuriyetin 17 ci yılını kutluyoruz. Bu günün manasını iyi anlamak, bugünün sevincini yaşamak için cümhuriyetin 17 yılda sevgili yurdumuza ettiği sayısız hizmetleri, getirdiği medeniyet ve hayat eserlerini bir an için unutsak bile bu günün karışık ve fırtınalı dünya havadislerini dinlemek, onun nimetlerini anlamağa kâfi gelecektir. Mes'ut, güneşli, sevinçli günler geçirmekteyiz. Hiç bir milletten korkumuz yok. Kuvvetli, cesur, kahraman ve en son silahlarla nücehez bir ordumuz var. Bu orduya ve onu idare edenlere karşı sarsılmaz güvenç ve inanımız var. İnönünün etrafında tek bir vücut gibiyiz. Aramızda ne menfaat ne düşünce ayrılıkları var. Tarihlerle en parlak sayfalar yazdığımız devirlerde bile hiç bir zaman bu kadar sağlam bir birlik, bir intizam ve inzibat havası içinde kaynaşmış değildik. Hayat ve istiklâlimizi hiç bir bulut gölgelendiremez. Uykumuzu kaçırın rüyalarımızı kâbuslaştıran, neşemizi uçuran ve ağzımızın tadını bozan hiç bir şey yok. Kimseden bir karış yer istemiyoruz. Kimsese bir santim yerimizi terk etmeyeceğimizi dünyaya bilir.

Biz harpten değil, harbi sevenler ve isteyenler bizden korksun. Dünyanın en büyük sulh sever hükûmeti olan Türkiye Cumhuriyeti istiklâl ve bütünlüğüne, topraklarına taaruz etmeğe cüret edenlere dünyanın en harbci ve en kahraman bir milleti olduğunu bir kerre daha göstermeğe kâdir ve hazırdır.

İşte bir kale heybeti ile dimdik duran bu günkü nesli ve birliği yuğuran ve yaratan cumhuriyet olmuştur. Cumhuriyetin yarattığı bu ruh sayesinde hep gülüyoruz. Neşe ve saadet içerisinde bayramlar kutluluyoruz. Dünyada bir az olsun huzur ve emniyet havası estirmeğe muvaffak oluyoruz. Her gün yeni bir fabrika, yeni bir yol, yeni bir müessese kuruyoruz.

Harpler, kasırgalar içerisinde istikbale doğru metin adımlarla yürüyoruz. Cumhuriyet demek medeniyet, sulh ve hayat demektir.

Her yıl dönümünde daha çoğalmış, daha zenginleşmiş, daha güzelleşmiş, daha kuvvetlenmiş olarak bu en büyük bayramımızı kutlulayacağız.

Gülbüz, manen ve maddeten kuvvetli, sağlam, dinç ve neşeli bir nesil doğuyor. İstikbal bizimdir.

Çetin imtihanlar geçirdik. Artık güneşli, ıslıklı günler bizimdir. Kara bulutlar kızartarak penbe bir şafak yaratmak için kanımızı seve seve dökebiliriz.

İşte cumhuriyetin en büyük eseri bu birlik ve gençlik azim ve ümit dolu ruhu yaratması olmuştur. İçimize hiç bir bozguna giremez.

Cumhuriyetin 17 ci yıl dönümünde bunları hatırlarsak sevinç ve neşemiz artar. Bayramımız iki katlı olur.

Güzel cumhuriyet bayramı! Yine gel, bizi hep daha mes'ut hep daha şen ve kuvvetli seni kutlulamağa hazır bulacaksın.

29 TEŞRİNİEVVEL

CUMHURİYET BAYRAMI MÜNASEBETİLE HALKEVİNDE SÖYLENEN NUTUK

Sayın yurddaş;

On yedi yıl önce biten bir gün, on yedi yıldır devrimler içinde aka gelen yepyeni bir tarih; çöken, yok olan saltanat, doğan ve yücelen Türkiye.. İşte o yücelen Türkiyede bu gün yılların birikmiş tadını içiyoruz...

Saltanat, anayurt üzerinde kapkara bir gururdu.. Maksadım, 17 yıl evvelki devrin sefalet ve hüznüyle, 17 yıldan beri taşıp akan, saadetin, neşenin, huzurun mukayesesini kı saca yapabilmektir.

Kemalist Türkiye yediyüz bin kilometre murabbalık küçük asyada gülen tatlı bir yüzdür. Altı milyon kilometre murabbalık saltanat toprağına çöken şey ise, gönülleri karartan, neşeyi yiyen, saadeti iğneyen bir zebaniydi.

Dünün, çürümüş saltanatı köye inmedi, halka inmedi, kendisini doyuran, besleyen, ve giydiren insanlığa inmedi, gördüğü şey karanlık bir çukurdu sanki!. Kemalist Türkiyenin nurlu doğusu Cumhuriyetin elinde bir ışık gibi yana yana anayurdu dolaşmaktadır. Kutsal bir dağa tırmanıştaki kıvancı duya duya..

Köyler, yeni devrimde amaçtır. Atatürk ki köylüye ((yurdun efendisi o, eğilelim!)) değişti. Ne mutlu şey ki, altı yüz yıldır eğilen köylü, en büyüğünün dilile eğdirmenin tadına ulaştı..

Biten dün, Lozanda yıkılan dündü.. O dün ki, yıldız sarayının ihtişamı köylerin süsünü, yıldız insanların hırsı anayurt çocuklarının yıllarca gülüşünü çaldı, yüz yıllarca güldü. Bizi karanlıkta gördü, üstümüze karanlık çekti geçti.

Cumhuriyet, kemalist rejim, ol, onu bana sormayın, yurda bakın, içinizi dinleyin, bunu sizi o söylesin.

O kemalist rejim ki, geçen köyü gülen toprakta işlenmiş üzülen milleti ana yurt gökleri altında bir tatlı gülüş giti genişlemiş gösterdi...

Cümhuriyette rejim kaynak, Ankaradan doğuyor. Fakat susuzluğunu dindiren en ücra hudut insanıdır. Bu ne mutlu bir kavuşma ki, yolcu sebilin değil, sebil yolcunun ayakları dibine uzanmıştır.

17 yıl evvel, bu gün biten dün içimizde üzüntü ve yanmak 17 yıldır akagelen devrim Türkiyesine güvene güvene dayanmak vardır.

Yurddaş : dün başka, bu gün ayrı ... On yedi yıl önceki sağır yıldız dün, onyedi yıldır duyan Ankara bu gün demektir..

Sevin yuddaş; sevinecek sen, şenlenecek ana yurddur. Ve söyle Ankara duysun, en ufak derdin varsa.

Ve düşün ki, sağır dün, of, a oh derdi. Göz yaşlarına gülen sarayın zevkiydi yurddaş.. O saray ki, ruha sataştı yurddaş, tertemiz bir milletin, tertemiz ruhuna...

Şehir yok, şehirli yok, köy ve köylü kalmadı. Dün şehir köye küskün, köyler şehre uzaktı.. Bu dünün dünyasıdır yurddaş.. Bu gün köyü şehre bağlayan, çamur, sel yatağı yol değil, bir bağ ki nurdan, duyuştan ve kültürden inan bana...

Çelik bilekli gence önder, içi ışığa susayan yurddaşa yar. İşte cümhuriyet.. Hangi şey varki onun nurundan kaldı. Düşün, say ve söyle... Cümhuriyet ana yurdu kucaklayan her şeydir.

Cümhuriyet, kültürün, imarın, kuvvetin yaratıcısıdır.. Kazançlarımız sonsuzdur. Yaratılan şey büyükse, yaratana kıymet biçmek. allahın büyüklüğüne muhtaç..

Sözümü bitirirken, ruhumda çarpınan şey, iki devir.. Öyle iki devir ki biri tarihte kara, öteki on sekiz milyon Türkün dilinde destandır. Var olsun bu destanı yaratan büyükler ve ulus.. Ata, İnönü, milletim.

T. Saygunışık

10 - XI - 1938

Tahir Hayrettin Tolga.

İçimde bir, birşey var : Aylardır, yıllar oldu, taşıyorum. Aylarca, yıllarca daha taşıyacağım.

Bunu nasıl anlatayım? Bunu nasıl anlatacağım?..

* *

Yalvardım : Çiçeklerden renk, kuşlardan ses; rüzgârlardan sürat, fırtınalardan şiddet; kayalardan sertlik, dağlardan azamet; ırmaklardan çağiltı, denizlerden uğultu; kelimelerden mâna, mısrağlardan heyecan, kitaplardan ilham aradım.

Bana bir dil veren olmadı. Hepsi birden :

— “İçindeki dile getirmek zor şey !..”, dediler. Bi rşey vermediler, veremediler; verdiler, yakıştıramadılar.

Dilsiz ve sessiz kaldım. Vatandaşlar, bana yüreklerinizi veremez misiniz, bana yüreklerinizi vermez misiniz? Ben, O'nun için konuşmak istiyorum.

Bana söyleyiniz : Acımı, kaniyan ve burkulan vatandaş yüreğinden başka ne ile anlatabilirim?

* *

58, herhangi bir faninin yaşıdır. Fakat, 1880 - 1938 arasındakileri ne ile ölçeceğiz, nasıl ölçeceğiz? Ay - gün hesabı işe yarar mı?

Bu işi hangi kitap, hangi yarın yapacak?..

* *

Ebediyet, kitabın ve zamanın ötesi değil mi? İki yıl önceki fenâ, ve lâyemutlar arasına vardığı ân; “Enbüyüğümüz geliyor !..”, nidasıyla karşılanan fenâ, bakadan, bakafil'ebediyetten başka bir şey mi?

* *

Beşer muhayyilesi, O'nun masalına : “Bir varmış, bir yokmuş..” diye başlayamaz. Türk adı yaşadıkça, Türk zekâsı

işledikçe; yok, yok; insan adı ve insan zekâsı yaşadıkça, bu üsturenin ilk cümlesi : "Bir varmış, ve hep varmış,, tan baş ka olamaz.

* *

Kumandan, şef ... Kurtarıcı, inkılâpçı, yaratıcı ... Hari kulâde, fevkalbeşer ... Dev, kahraman, ilâh ...

Oh, zavallı mefhumlar !. Kimi ve neyi anlatmak istiyorsunuz? Bu cür'etiniz, sevgi ve saygıdan doğmasaydı, sizi lûgatımdan atar, parçalar, ve sizi konuşan dilimi kaparırdım.

* *

İnsaniyet, hiçbir miras kavgası yapmadan, O'nun medeniyete getirdiği yeniyi, iki büyük yeniyi tapıya bağlamalıdır.

Hiçbir gayrimillî unsura yer vermiyen ilk hakikî milliyet mefhumunu, bir; hiçbir tahakküm ve tasalluta elverişli olmayan ilk hakikî devlet mefhumunu, iki ..

Bugünkü Türk milliyetçiliğine gelinceye kadar, tarihin kaydettiği bütün millî cereyanlar, bütün millî idealler, illetli idi. ATATÜRK'ün dehasıyla mahiyet ve istikameti tesbit edilen Türk milliyetçiliği, gayrimillîye kaçmaya ve kaymaya bir gün ister istemez mecbur olacak çeşitten, yani, hastalıklı ve ihtiyar ideallerin taklidi değildir. Bu mefhum, sahibi gibi, ebediyetle nişanlanan rehalı ve mes'ut bir fikrî tezahürdür, ve ilktir.

Türk devleti ise, bünyesinde fert, zümre ve sınıf tahakkümlerinin, bütün içtimaî tasallutların bütün ihtimallerini reddeden ve karşılamayı bilen büyük bir fikir terkididir. Bu da ilktir. Bütün sağlar, bütün sollar ve bütün bunların arasında bocalıyanlar, bu fikir terkidinden mahrum oldukları içindir ki, dünyanın buhranlı ve uykusuz mahkûmlarıdır.

"Yurtta sulh, cihanda sulh,, düsturumuzun mesnedi, kuru, hissî ve binaenaleyh er geç sönme istidadını taşıyan fani bir meyelân değil, işte bu yeni millet ve devlet mefhumlarıdır.

İnsan kümelerinin millet ve devlet düşünceleri, bir gün, bu noktayı kavrayacak ve bütün buhranlar, iç ve dış bütün

GEÇİT VERMİYEN DAĞLAR

Bulutlu bir ufuktan kurtulan bir ay güzel,
Ufuk renkle kurulmuş bir süslü saray güzel,
Akşam tatlı, su güzel, rüzgâr hafif, renk güzel.

Dağlar, dağlar bırakın o güzel kızı geçsin...
Dağlar, dağlar bırakın köyün yıldızı geçsin..

Anam gülü çok sever, gülden de çok Güllüyü;
Su güllümü çıldırtır, Güllüm bütün köylüyü...
Akşam örer başına renklerle çelenk güzel:

Dağlar, dağlar bırakın o güzel kızı geçsin..
Dağlar, dağlar bırakın köyün yıldızı geçsin !.

Tahsin Saygunişik

ıstıraplar birden sona erecektir.

* *

Biz, O'nu görenlerdeniz. Biz, O'nu dinliyenlerdeniz. Biz, O'nun elini öpenlerdeniz. Fakat bahtiyarlığımızın kaynağı, yalnız bu duygular değildir. Biz, aynı zamanda, dünyanın en buhransız ve ıstırapsız cemiyetini de yaşıyoruz. Bize, bu henüz başkalarının bulamadığı nimeti bahşeden Ata-türk olmaz da ne olur?..

O'nunla kazancımız bu kadar büyük çapta olduğu içindir ki, acımıza ölçü bulamıyoruz.

* *

Devamızı, ancak ve ancak, O'ndan sonraki birliğimizin ve beraberliğimizin sembolü olan Aksaçlı Tesellimizde bulabiliyoruz.

TÜRK İHTİLÂL VE İNKILABI HAKKINDA

Osmanlı saltanatının çürüklüğü ve bozukluğu hakkında o kadar çok yazılar yazılmış, o kadar çok sözler söylenmiştir ki; üzerinde durmağı, okuyucunun ruhî meylini bozmamak için, doğrusayıyorum.

İhtilâl, bedihidir ki; yıkan, parçalıyan, köpüren, kızış, hırçınlık' toplulukların homurtusu ve gayzı denilen bir sürü fiilin toplandığı iştir. Yahut, bunu böyle ben düşünüyorum. Çünkü bu asî kelime bende böyle haşın, sert, yıkan kudrette duygular ve fiiller tezahürünü yaratıyor. İnkılâp ise munis, uysal, tertiplidir.

Bizim ihtilâl ve inkılâp tarihimiz hemen hemen aynı yıllar, zamanlar ve biraz da imkânlar içinde beraber doğmuş, büyümeğe başlamışlardır. Şu kadar bir farkla ki; ihtilâl ve inkılâbın ilk günlerinde ve yahut devrelerinde ihtilâl hareketi daha çok gıdalanmış, daha çok nemalanmış, kendini göstermiştir.

Muhakkak ki; bu böyle olmalıydı. İnkılâp, ihtilâlin bira kıp gittiği ülkede yerleşecektir. Yıkma, (kötüyü kastediyorum) ihtilâl, yapmak "İyiye", inkılâp olduğuna göre evvelâ, kıran işini bitirecek, sonra yapan adamı meydan bırakmak lâzım gelecektir.

Fakat bizim tarihimizde, ihtilâl denilen, eli kazmalı büyük amele işini yaparken, inkılâbın yaratıcı eli de sessizce cemiyetin bünyesinde tohumunu serpiyor, onun varoluşuna yaracak malzemeleri hazırlıyordu.

Türk ihtilâli, şuurlu olarak Samsun'da başlamıştır. Samsun bizim için tarihî bir dönümdür. Bu tek kelimeyle anlatmak isteğimde muvaffak oldum, zannediyorum. Evet Türk ihtilâli kazmasını Samsun'da ilk defa olarak çürümüş devlet (Saltanat) çatısının duvarına vurdu. Tarih sayfalarını sırasıyla açıyoruz; Erzurum, Sivas, Ankara haki elbise giymiş kütleler, süngü, top, tüfeklerle kendini gösteren ihtilâl ... Bu

ihtilâlin adına biz millî mücadele (Kuvayi milliye) demektediriz.

Ve, sayfalar açmakta, tarihi yoklamakta devam edelim. İnönü, Sakarya, Büyük meydan muharebesi; bir gün geldi ki; bu silâhlı ihtilâl, bizim ihtilâlimiz İzmirde denize vardı, temiz anavatan havasıyla ciğerlerini doldurdu.

Bizim ihtilâlimiz, benim anlattığım kadar kısa bir zaman, hayır zaman değil, anlatış imkânı içinde değildir. Onu bu kadar kısa, onu bu kadar dar bir çerçeve içine sıkıştırmak istemek, evvelâ tarihin, sonra da benim aczim.

Büyük işler, büyük varlıklar için büyük imkânlar lâzım. Ferdin kolları varlıkların mekânını ancak bu kadar kavrayabiliyor.

Türk ihtilâlini benzeterek anlatmak icabetse ilk hatıra gelen her kudretli varlığı tanıtmışa damğa olan (Seli) i hatırlamak lazım geliyor. Nihayet o hiç bir şeye de benzetilemiyor Bilirizki, benzetilenler var onlardan seçilir. Türk ihtilâli onun içindir ki yalnız kendine benzeyen bir ihtilâldir.

İhtilâl içinde millet, kabuğunu değiştiriyor, ruhunu değiştiriyor, tefekkürünü nihayet bağlandıkları müeyyideleri kırıyor. İyi devlet, iyi teşekkül kuran ve kurulanın beraberliğinden doğar. İhtilâlden evvelki devlet ve millet sırt, sırta oturmaktaydılar. Onun içindir ki, milletin sefaleti, devletin rüyeti içine varamıyordu. İyi devlet, iyi teşekkül, huzurların, imkânların beraberliğidir. İhtilâlden evvelki devletimiz de sarayın huzuru, milletin ızdırabı bahasınaydı. Onun için ki yıktık.

Türk ihtilâli, sosyal bünyemizin en ön ihtiyacı olan huzur, hürriyet, imkân ve güzel müeyyide ihtiyaçlarından doğmuştur. İnkılâba, hayır inkılâplarımıza gelince: Zaruri bulduğum bir teşbihi zikretmem lâzım geliyor. İhtilâl, asî bir çocuğa, inkılâp ise kâmil bir veliye benzer. Onun için yıkılacak işin bitiminde derhal çocuk ihtilâlin elinden kazmayı almak velî olan inkılâbın eline malayı ve harcı vermek lazımdır ki yapılan yıkılanı aratmasın.

Bizim ihtilâl ve inkılâbımız bu bakımdan dört başı marmur sayılır. İnkılâbın munis, tertipli şuurlu olduğunu yazdım.

Bir şey hatırlatmak isterimki, inkılâpların doğuşundan kemale erişine kadar ihtilâl bir perde arkasında yapılanları gözetler, zaruret halinde de derhal kendini gösterir. Onun içindirki ihtilâlle inkılâp biraz da yekdiğerinden ayrılamaz dost sayılabilirler.

İnkılâplarımızı birer birer teşrih etmek okodar güç ki ... Yahut onun kudsiyetini bozmamak için şöyle söyleyim, onu anlatmak o kadar geniş bir zaman ve imkâna malikiyete muhtaçdır ki ;

Türkinilâbını zaman denen mefhumun mikyasına vurmağa da imkân yoktur. Bu işi senelerle mütalaaya çalışmak gülünç bir faaliyeti ifade eder.

İnkılâplarımız cümhuriyetle başlamıştır. O cümhuriyet ki ihtilâlimizin büyük eseridir. Devletin birbirinden güzel 6 prensibinin tahakkuku ve Türk sosyal bünyesinin sinesine hürriyet ve ferdin hürriyet hükümlerinin sınışı, yıkılması icabedeni zaman geldikçe ortadan silmiş, yerine yenisini, iyisini koymuştur.

İhtilâllerin de, inkılâpların da kendilerini yaratan velileri vardır. onları bu veliler, sürür, şekilden şekile sokar, onun önünde muzaffer bir ordunun başında gibi yürür. Bizim ihtilâl ve inkılâbımızın velisi de Atatürktür. Hatırlamak bize hem öğünmek hem de acı veriyor. Keşki daha yıllarca yaşasaydı. Millet inkılâplarla hamur gibi oynayacaktı.

Yalnız onun için satırlar, sayfalar kâfi değil, aczim onu kendi yarattığı tarihle başbaşa bırakıyor ... Çünkü onu yarattığı tarihten daha iyi anlatacak bir ifade vasıtası yoktur.

İnkılâptan evvelki Türkiye ile, inkılâptan sonrakini görmek isteyen gözlerin, irade ve muhayyilenin hududunu genişletmeleri, fikrin ve havsalanın hürriyetini idrak etmeleri lâzımdır. Eski Türkiye'yi bilen bir gözün yeni Türkiye'ye şaşarak bakmamasının imkânı yoktur.

Biz inkılâpla zulümden saadete, ızdıraptan hürriyete geçtik. Okuma, yazma işini senelerin elinden alıp, ayların hududuna sığdırdık. Eskiden birbirimizi anlamak için kafanızı tokmaklamanız, Türkçeyi param parça etmeniz lâzımgeliyordu. Halbuki şimdi, hem yekdiğerimizi iyi anlıyor, hem de onu yaralamıyoruz.

İnkılâpla tarihimize, inkılâpla ruhumuza ve hürriyetimize vardık, devletin düşüncesiyle, milletin ihtiyacı kucaklaştı. Langır, langır hem kafamızı, hem midemizi sallıyarak yürüdüğümüz yollardan bugün huzurumuzla geçiyoruz. Bugün mesafeler bir sıkıntı, ızdırab ve işkence olmaktan çıkmıştır. Ray ve lokomotif bütün anayurdu teneffüs ediyor.

İnkılâp, kafamızın içinden, vücudumuzun derisine kadar her tarafımıza yapışmıştır. Nişanlılar ve karılarımızın eteklerindeki kıvrımlar, âhenkler, Nazilli'den gelmektedir. Sırtımızı ısıtan kendi fabrikalarımızdır. Cam, kâğıt, sellöz, yün, ipek, pamuk. Bunları saymak inkılâbı saymak ve hudutlamak olacaktır.

Ferdin bünyesindeki inkılâp her şeyin fevkindedir. Türk te ferağat ve fedakârlıktan başka bütün duygular sosyal iyiliklerin dairesi içinde genişlemiştir. Şimdi görüşümüz mü-kemmeldir. Köylünün gözü ve kafasındaki meşguliyet eskiden sapana, tarlasına, tohumuna münhasırdı. Bn kadar dar, kıt bir düşünce hürriyeti ... Bugünkü köylü dünyayı dinliyor, o da artık hüküm veren, karar veren, tenkit yapan bir insandır. Efendi devlete efenni fert ... Yahut efendi köylü için huzur ve hürriyet yaratan devlet ... Ne bahtiyar insanlar olduğumuzu her gün görmekte ve duymaktayız ...

Bugün çok karışık bir dünya içinde, en rahat insanlarız. Bunun sebebi şudur : fertler, yalnız değilse bile, daha çok olarak kendini düşünmektedir. Devletse yalnız fertleri düşünmektedir, yani milleti ... Öyleyse Türk milleti iki defa düşünülen bir millettir. Bundan daha emin bir yaşayış acaba hangi toprak üzerinde saltanat kurmaktadır ...

Türkiyede ihtilâl ve inkılâbın bu kadar muvaffak ve verimli olmasının ilk sebebi, Türkün fikrî yeniliğe, imara olan meylidir.

İhtilâl de, inkılâp te ancak uysal milletler ülkesinin başına taç olabilir. Türk milleti ihtilâl ve inkılâbın adeta çocuğudur.

[Lise Türkçe öğretmeni
Zahsin Saygunışık

İNSAN HAYATI

Çeviren : M. Yenisey

İnsan hayatı, sonu korkunç bir uçuruma çıkan bir yola benzer. Bunu, daha biz dünyaya gelmeden söylediler, fakat kanun kat'idir. Daima ilerlemek lâzımdır. Geriye dönmek isterdim, fakat, ileri ileri !..

Yıkılmaz bir ağırlık, mukavemet edilmez bir kuvvet bizi sürükliyor. Durmadan bu korkunç uçuruma doğru ilerlemek icap ediyor. Yalnız üzerinde binbir engel ve zahmetler bizi yorar ve endişeye düşürürler. Fakat yine bu korkunç uçurumdan kaçınmak istersem !..

Hayır !.. Hayır !.. Daima yürümek, koşmak lâzımdır. Senelerin sür'ati işte böyledir. Mamafih bazan kendimizi teselli ederiz. Çok vakit yolumuz üzerinde bizi eğlendiren akan sular ve sür'atle gözden kaybolan çiçeklere tesadüf eder ve durmak isteriz : Fakat ileri ! İleri ! Ve yine insan geçirmiş olduğu bütün şeylerin arkada kaldığını görür; korkunç bir gürültü; kaçınılmaz bir harabe !..

Bununla beraber bazan kendimizi teselli ederiz, çünkü yolda giderken birkaç çiçek koparır ve onların sabahtan akşama kadar parmaklarımız arasında solduğunu gördüğümüz birkaç çiçek ve tatarken kaybolan birkaç meyva; işte elinizde kalan şey !

Herşey boş ve herşey hayal, korkunç uçuruma yaklaşıyoruz. Şimdiden herşey silinmeğe başlıyor; bahçeler daha az çiçek, çiçekler daha az parlak, renkler daha az canlı, her şey sönüyor ve siliniyor. Ölümün gölgesi görünüyor, korkunç uçuruma yaklaştığımızı hissediyoruz. Fakat kenarına kadar gitmek lâzım. Bir adım daha : Şimdiden korku hisleri karışıyor, başımız dönüyor, gözlerimiz yerinden fırlıyor.

Yürümek lâzım; geriye dönmek isteriz, artık çare yok : Herşey bitmiş, herşey kaybolmuştur, herşey geçmiştir.

CUMHURİYET VE GENÇLİK

29 İlk Teşrin . . Sorsun bu günü beşikteki çocuğa, bilmeyen varsa eğer ve yoksa bu günü kalpten duyan . . . İşitsin.

Biz beşikten mezara kadar bir zaman ; bu ülkü için ağlamış, kan dökmüş, yok olmuştuk

Bu günü, on yedi yıl önce işte bu gün dünya ufuklarında adımızı yazdık.

Bu gün Türkler kemâlini bulmuş bir Kemal Atatürk yaratmıştı. Karanlıkları o bu gün yırtmıştı. İşte bu gün alçaklık ve zulum dolu bir devrin ışsız günlerini nurlarla boğan güneşimiz cumhuriyet doğdu.

Cumhuriyet : Biz hürriyeti onun ışıklarında bulduk.

Cumhuriyet : o uzun karanlık gecelerin gündüzüdür.

29 İlk teşrin işte cikan bu gün öğrendi, biz Türkleri ve bu gün doğduk Atatürkle. Ve biz onunla öğrendik Cumhuriyeti. Oydu yoktan var eden Aramızda değil görünmüyor diyoruz, fakat bu bilinmeyen demek değildir. O ve eseri onlar. Damarlarda dolaşan. onlar gönüllerde yaşayan onlar bileklerde şahlanan, onlar gözlerde sezilen, onlar alınlarda parlayan demektir. Atatürk ve cumhuriyet ebedileşen birer ilâhtırlar. Daha dün manevi huzurlarında bize bağışladıkları istiklâl, inkilâp, vatan yolunda kanını akıtacak canını verecek bir kütleden yemin sesleri duyular.

O sesler bu devrin nesli yaşarken tâ ... mahşeredek haykıracaktır.

Biz bu cumhuriyet havasını iman dolu göksümüzde Atatürkten tutuşturduk. Gün doğmasın bu gün, sular yanmasın sanki ne çıkar benliğimizde onun ebediyen yanacak, yanan maşesi var.

İsterse göklerden cehennem ateşleri dökülsün onun söndürecek cumhuriyet aşkile damarlarımızda kaynayan asil kanımız var.

GURBET

Bazan bana vadeder yepyeni bir hayat tan
Bazan böyle ruhuma sükün dolu akşamdan
Sonra bir sızı gibi gurbet gelir sokulur..

Ufukları başımın derdiyle aşarken ah,
Ayrıldığım diyardan çok uzakta her sabah
Acılarım gözümde damla damla yaş olur!.

Tahsin Saygunışık

Biz bu günün çocukları başımızdaki yirmi dokuz ilk Teş
rin güneşinden feyz aldık.

Ey bize ebedî şafağımızı, ebedî baharımızı veren ilâhî
güneş. Senin ışıkların altında hiç bir döneklık ve gerilik ar-
tık kıpırdanamıyacaktır. Senin aydınlık temiz havanı kirlete-
cek gözleri gür ışıkların elbette kör edecektir.

Biz bütün Türk gençliği yaşayan kubilaylarız. (inandılar
dövüştüler, öldüler. bıraktıkları emanetin bekçileriyiz.

Cumhuriyetin bütün eserleri üzerine titriyoruz.

Ona gelecek en ufak lekeyi kanımızla temizleyeceğiz.

İnönünün emrinde, Atatürkün safındayız.

İrtica ve döneklık nezaman ve nerede hortlamağa kalkar-
sa karşısında bizi bulacaktır.

İstiklâl ve cumhuriyet, bu mukaddes miras uğrunda kur-
ban olmak için deyil yok etmek için hazırız.

Cumhuriyet... onunla var olduk, Ancak onlarla yaşarız.

Hakkı Sayın

DENİZLİNİN ESKİ RAMAZANLARI

Onbiray, şeytanet, şehvet, ihtiraz ve kin ile işleyen insan
makinesi bir ay kendini dinlemek ve yaptığı hudutsuz gün-
lerlerden sayılmak için hep ramazanı beklerdi. Nedamet ve
gufran talebi esasen bütün dinlerin direği ve dünya nizami-
nin mihveridir. (Zerdüşt) ateş karşısında hep bunu yalvardı
Süblüliyoma bunun için geçen bakireleri kurban etti. Yahu-
diler mağferat taşına bu sebeple başlarını çarptılar. Muham-
met ümmetine ramazanı tavsi etti. Ramazan benim idrak
ettiğim zamanlarda ilâhî ve uhrevî vasıflarını muhafa-
za etmekle beraber her yaştaki her sınıf insanlar üzerinde
ayrı bir tesir yapardı. Zenginler daha ramazan gelmeden
servet kudretlerini göstermek ve sehavetlerini halkın dilinde
destan etmek arzu ve ihtirasile yanarlar ve hummalı bir ça-
lışma ile evlere şeker, pirinç, güllaç, makarna doldurmağa
başlarlar.

Selâmlıklar temizlenir ve evin hocası tutulurdu. Bu hazır-
lıklar zengin adamlar için bir şeref, bir namus borcu ve bir
ahlâk vazifesi idi.

Hal ve vaktini bir sene içinde kaybedip te bu vazifeyi
eda edemiyenler nihayetsiz bir ızdırap içinde kıvranırlar. Va
başlarına en büyük felâketin çöktüğünü zannederlerdi. Fakir-
ler se bütün ay müddetince on, onbeş evde iftar ederek mi-
delerine sıcak çorba, et ve tatlı indirecekleri için derin bir
sevinç duyarlardı. Çocuklar mahallenin minarelerinde gece-
leri ses yaraşı yapacakları ve bütün ramazanda daha
az aile kontroluna maruz kalacakları için sevinirler. Ve ka-
dınlar da koşullarla birlikte geceleri birkaç saat hoşça geçi-
receklerinden memnun olurlardı.

Ramazanın girmesi ile hayat derhal değişir. Karcı ve Ger-
zele dağlarına çöken dantele gibi ince bir sis tabakasının
bile manasını insan başka surette tefsir eder.

Topların, tabancaların patlamasile hayatın şekli de kendi-
liğinden kendi manevî hususiyetine bürünür. Camilerin, kah-

velerin hatta sokakların bile şekli insanın benliğinde başka bir mana alır. Minarelerde ve hatta vazan da köşe başlarında çocukların (Selât ve selâm) haykırırları bu manevî âlemin maddî tezahürlerini teşkil eder. Ramazanın şübhesiz en mümtaz şahsiyeti hocalardır. Camilerde (Hayd park) kürsüsü gibi herşey bahsedilir. İctimaî hayatın her safhasına kendi mantık sistemleri görüşleriyle temas edilir.

Bununla beraber zamanın en büyük hocaları Darıviranlı ve Esat efendilerin ders takrirleri hayat görüşleri biraz daha normal ve biraz daha hakikata yaklaşırdı. Camilerde ve odalarda en seri namaz kıldırın imamlar makbuldü. Bir çeyrek saata teravihi kıldırın hoca en kudretli ve liyakatlı bir imam telâkki edilirdi.

Teravih oruç ile beraber millî hayatımızın tarihinde hatırasını ebediyen saklıyacaktı. İftarın mütenevvi yemek ve ağır tatlılarından sonra eğer teravih olmasaydı birçok insanlar ramazanda muhakkak ağır mide hastalığına düşer olurlardı. Teravihsiz ramazanın manası kabil değil anlaşılmazdı. Bunun için teravih ramazanın neşesi, zevki ve rayıhasıdır. Memleketin eşref çocukları selâmlıklarında müezzinlik yapmak suretile dinî hayatın vecdini duymağı alıştırırlardı.

Ramazan her gün ziyadeleşen bir haile halinde şehrin üstüne çöken ve onbeşinci gündən itibaren daha ziyade kesafet kesbederek bu faaliyet daha ziyade kuvvetlenirdi.

Ramazanın en calip dikkat simalarından biri de tiryakilerdir. Bizim mahallemizde bir eskici Halil vardı. Ne zaman Çaybaşı camisinin bodrum kapusunu görsem aradan kırk yıl geçmesine rağmen beyaz ve kısa sakalile hep bu Halil ağayı düşünürdüm. Halil ağa fakir Türk işçisinin mütevazî ve kanaatkâr bir örneğiydi. Belki yüz kuruşu geçmiyen küçük sermayesile eski pabuçları yamar ve günde bir iki kuruş kazanırdı. Halil ağa bektaşî ise de oruç tuttuğunda şüphe yoktu. Ramazanda yüzü ekserya asılı durur. Her yüzüne bakanın kendisine her, selâm verenin simasında bir manâ arardı. Ramazanda Halil ağa iftar topu patlayınca kadar herkesin düşmanı idi. Halil ağanın tiryakiliğini bilenler ona emsalsiz

oyun oynamakta tereddüt etmezler. Mahallenin çabkın ve ucarı çocukları yavaşça caminin merdiveninden tırmanarak çatal çatlağı cami hayatının parmaklığına bağlarlar ve bir kırımızı başlı kibrit çakarak kaçarlardı. Altı el silâh gibi patlayan çatal çatlak Halil ağayı çıldırtır, kudurtur. Ve etrafa saldırır. Ve o herkese küfür ederken üç kahvenin önünde toplanan seyirciler kakhaha ile gülerlerdi. Birazda boğa güreşine benzeyen bu vahşî zevk mahallenin en büyük eğlencesini teşkil ederdi. Çarşıda; Delikli çınarda her gün sekiz, on tiryaki vakası olurdu. İftar sofrası her evin hususiyetine göre değişir. Büyük babam sert ve enerjik bir adam olduğu için tam akşam vakti iftardan on dakika evvel aile sinisinin önünde diz çökerek dumanını çıkaran çorbaya gûya yiyemeyecekmişiz gibi mütehassis ve müştak nazarlarla oturur bakardık.

Topun gecikmesi belki yirmi defa saat bakmağa, icap ettirirdi. Yemekten sonra fırlayıp avlumuzun karanlık ve kuytu köşelerinde birbiri arkası bir kaç siğara savururduk. Bu devirler İmparatorluğun sukutu zamanına tesadüf etmiş olmasına rağmen onun ıstırapları ve işin dehşeti Anadolunun bu sakin köşelerinde yaşayan bizlere kadar varmamıştı. Yalnız Murtuz Ali ağadan 93 harbinin menkabelerini dinler ve ruhumuzda Ruslara karşı bir kin ve intikap hissi yanardı. Şimdi tamamen artık tarihe mal olan selâmlık hayatı. O bir zevk, bir âlem ve başlıbaşına bir destandır. Bizim selâmlık hayatımız İstanbulun kibar ailelerinin ve büyük paşalarının selâmlık hayatı değildir.

Bizim küçük memleketimizin kendisine göre bir hususiyeti vardır.

Ramazanda Salih ağaların, Hacıfakıların, Küçük İsmail oğlunun, Cillov oğlunun, Küçüka oğlunun odaları müstesna bir renk alırdı. Teravihi her gece bir başka odada kılanlar vardı. Her odanın kalabalığı, ailenin cömertliği misafirin ikramile mepsuten mütenasip olarak çoğalır, azalır. Zenginler çok defa ramazanın on beşinden sonra evvelâ büyük hocalardan başhyarak iftar sofrası kurarlardı. Mahallenin ve memleketin fakir halkına kadar ziyafetler verirlerdi. Ev sahibi

herkesle sofrada birlikte onlarla o zamanın, o seviyenin vaziyetine göre lâtifeler ve şakalar yaparlardı. Bizim şirin memleketimizde Anadolunun her yerinde olduğu gibi aristokrasi yoktu. Mütevazî ve herkesle bir olan bir burjuvazi vardı. Aile mefhumu dinî itikat ve ananelerile mukaddes bir ocaktı. Uzun ramazan gecelerinde davul çıkıncaya kadar evlerde yüzük, tura gibi oyunlar gençler arasında oynanır ve ihtiyarlar ekserya 1855, 1877 muharebelerinin menkıbelerini anlatırlardı. Ramazanın hiç şüphesiz en karakteristik hususiyeti davuldur. Kim ne derse desin davul ile beraber ramazanın yarısı da gitmiştir. Sahura kadar bekliyemeyip yataklarında uykuya dalanlar davulun sesile uykudan uyanırlar. Evin kadını ocak başına giderek yemeğini pişirir. Ve çocuklarını uyandırarak sofraya çağırır. Safur sofrasının hiç eksik olmayan yemekleri pilâv ve makarnadır. Davul bizim millî hayatımızda başlıbaşına bir vakıdır. Onun kürültücü ve tırmalayıcı sesi bizim kulaklarımıza piyanonun kırık, ve keskin sesinden ve kemanın uzaklardan gelen ilâhi nağmesinden daha munis gelir. Çünkü Türk bununla evlenir, bununla askere gider, ve bununla muharebe eder. Din açıkça oruç yiyenlerin katlini vacip kılmıştı. Fakat tanzimattan sonra yapılan yeni hükûmet nizamları bu şiddetli hüknü bizim zamanımıza hayli tadil etmiş olmakla beraber açıkça oruç yimek kabil değildi.

Eski zihniyetin insanlardaki vecdi azalmağa başladığı zaman oruç yiyenlerde çoğalmağa başlamıştır. Fakat bunlar çok defa gizli olanların içinde şayanı dikkat bir itina ile etrafı tecessüs ederek korku ve heyecan içinde yiyebilirlerdi. Ramazanın son günleri pek hazin olurdu. Bir ay nümkün olduğu kadar fenalıktan, sarhoşluktan, aşk ve şehvetten uzak yaşayan insanlar ramazandan sonra ezeli fıska fucurlarına yine dönecekleri için kalplerinden bir sızı ruhlarından bir sıkıntı duyarlardı. Ramazan, İslâm hayatının bir ubudiyet ve tasfiye ayı idi herkes kadir gecelerinde göklerin kapıları açıldığı zaman bitmek tükenmek bilmiyen beşerin ıstırap ve heyecanlarına o kapılardan allahına şikâyet etmek ve yalvarmak imkânını bulduğu kanaatiyle kendisini ve ruhunu tatmin ederdi.

N. PERTEV

Halkevlerinde çıkan Dergiler

<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>	<u>Halk vini adı</u>	<u>Derginin adı</u>
Adana	Görüşler	Giresun	Aksu
Afyon	Taşpınar	Isparta	Ün
Amasya	Yeşil Irmak	İzmir	Fikirler
Antalya	Türk Akdeniz	Kayseri	Erciyes
Artvin	Çoruh	Konya	Konya
Bafra	Altın Yaprak	Manisa	Gediz
Balıkesir	Kaynak	Mersin	İçel
Burdur	Burdur	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Çorum	Çorumlu	Niğde	Akpınar
Denizli	İnanç	Niksar	Ülker
Diyarbakır	Karacadağ	Trebzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	H. B. Hb.	Sivas	4 Eylül
Erzurum	Ata yolu	Urla	Ocak
Eskişehir	Halkevi	Yozgat	Bozok
Gaziantep	Başpınar	Zonguldak	Kara Elmas

Fiatı - 10 - kuruştur.